

סוף והתחלה

מאת אירנה-אור קונובלוב

"...מישהו חייב לגרור קורה

כדי לתמוך בקיר,

להתקין זכוכית בחלון

ולקבע דלת על ציריה.

זה איננו פוטוגני

ומצריך שנים ארוכות.

כל המצלמות נסעו מכבר

למלחמה אחרת..."

מתוך 'סוף והתחלה' לויסלבה שימבורסקה

כשפתחתי את הקובץ כאן לכתיבה, מיד נתתי לו שם 'סוף והתחלה'. כך, בספונטניות מוחלטת. למען האמת, זה פשוט התאים לאור העובדה שאני נמצאת בשלהי תהליך ארוך שסופו, כמו אולי כל דבר בחיים, מסמל גם התחלה של פרק חיים חדש, מפחיד, מסקרן, לא נודע. על כך גם התכוונתי לכתוב – על סוף לימודי התואר לחינוך גופני במכללה האקדמית בוינגייט, על סיומה של תקופה שארכה שלוש שנים לא פשוטות. רציתי לכתוב על כוונתי לעבוד במערכת החינוך, על הרצון להתנסות במקצוע ההוראה, להיות מורה, להתמודד עם אתגר חדש שאין לי ולו מושג קלוש כיצד מתמודדים איתו באמת. כל זה – התחלה... ומכיוון שגם לי קשה לעתים להתרכז במשימה אחת, פתחתי במקביל חלון 'גוגל', מורי ורבי, וכשעמדתי על שורת החיפוש המזמינה בלובנה, הקלדתי את שמה של המשוררת הפולנייה ויסלבה שימבורסקה. למה? כי פתאום נזכרתי בשיריה. ולמרבה הפלא, משהתחלתי להקליד אותיות שמה, הציע לי 'מר גוגל' את 'סוף והתחלה' שלה בין אפשרויות החיפוש הפוטנציאליות. הקשתי על האפשרות. הסתבר שזה שיר מפעים לבב על סיומה של מלחמה ועל העתיד הנפתח לאלה ששרדוה ושהעמידו את הדורות הבאים אחריהם למציאות שאחרי

המלחמה. לא הכרתי את השיר, אך התרגשתי מאד לקרוא אותו. וכשקראתי, מיד תכני הכתיבה שלי החליפו אדרתם. שימבורסקה אמנם מדברת על מלחמה, אבל אני ברשותם של מבקרי השירה הרציניים, עטורי תבנית משקפיים שחורה וקשיחה על אפם, אקביל את המילים שבשיר לתהליך ההוראה, כפי שהפציע פתאום בראשי, בקוראי את השיר. אסייג ואומר שמי שירצה לקרוא את השיר של שימבורסקה במלואו ולעיין במסר המקורי של שורותיו, יוכל 'לגגל' כמוני. מי שיסתפק בקריאה הנוכחית של שורותיי ובפרשנותי השנויה במחלוקת אולי, יוכל לעיין רק בשני הבתים שתפסו פינה בנפשי. ציטטתי אותם למעלה, לפני שהתחלתי לכתוב כאן את אשר על לבי. לטעמי, כדאי לקרוא, שכן על הבתים האלה מתבססים דבריי הנפרשים כאן במורד העמוד...

... לפעמים אני מרשה לעצמי להפליג בחלומות בהקיץ. למרות התחושה, שככל שאני מתקדמת בשנות החיים יש לי פחות השראה לזה, אני עדיין נוטה להתמסר לפעילות המהנה והמרגיעה הזאת מדי פעם. אני חושבת שבגיל חמש-עשרה יכולתי לחלום בהקיץ כל רגע בערך, אפילו בשיעור מתמטיקה. היום, בגיל עשרים ושבע הפעולה הזאת דורשת קצת יותר תפאורה מסביב – ריצה ארוכה ומהנה במיוחד, ללא מחויבות לקצבים ולאנשים, מוסיקה טובה באזניות, שמנתקת אותי מהסביבה, טיול רגלי לבד בשעת ערב מאוחרת וקרירה, נסיעה שמשקפת נוף ירוק מרוב חופש דרך החלון, כשלא אני חובשת את כובע הנהג... ובכל זאת, היכולת עדיין קיימת בי, לשמחתי. לאחרונה, אני נוטה לחלום על איך זה יהיה, כשאהיה מורה, כשאעמוד מול כיתה, כשהיו לי תלמידים. בחלומות שלי אפשר כבר לדלג על שלי האתגר הראשונים, בהם אני מתמודדת עם קשיי התחלה, מבססת את מעמדי, דורשת משמעת ומשתיתה סדר. מספיק שהמציאות תפגיש אותי עם אלה לכשתבוא העת בעוד חודשים ספורים. בחלומות שלי בהקיץ אני כבר לא מנהלת מלחמות. בחלומות שלי אני כמו מישהו שמתרפק על ערימת תבן עם שיבולת שועל בין שיניו ועם מבט לעננים בעיניו – קוצרת את התבואה. כשאני מדמיינת את עצמי כמורה, אני מרשה לעצמי לקחת אותי כמה שנים קדימה, להתרשם מהמעמד, לחייך נוכח העיניים המופנות אליי באהדה ובקשב. אני מדמיינת אותי משוחחת עם הורי התלמידים, ובאורח פלא הם לא מתווכחים איתי יותר מדי. אני רואה את עצמי שוטחת את כל יחידות ההוראה והפעילויות שתכננתי לפי ראות עיני בפני מנהל בית הספר, שרק משיב לי חיוך ומברך אותי לעשייה פורה ומהנה. אני מטפחת פנטזיה, שברגע שתלמיד כלשהו חורג מהגבולות המוסכמים בינינו, אני מעירה לו והוא חיש חוזר למוטב. אני משלה את עצמי, שיש ביכולתי ללמד כל מה שאני רוצה וצריכה את כל מי שעומד או עומדת מולי. אני שותלת בתוך-תוכי סיפורים, שאני מורה מיוחדת כזאת, עם גישת-פלא להכל ועם אופטימיות אינסופית, פועלת ללא לאות, נושאת על דגלה את מימוש החזון של יונגייט – 'הופכת את האהבה לקריירה' חרף כל הטענות הזועקות, שהאמרה הזאת אולי לא מדייקת די הצורך. אבל אני מרשה לעצמי, אחרי הכל אני בחוץ, בשעת ערב קרירה, משב

רוח של טרום-להט קיצי מפנק אותי בלטיפה מבטיחה על כתפי, כמו טפיחה על השכם, מעין 'טוב עשית' כזה, 'את בדרך הנכונה' - ספק ראיית הנולד, ספק שכנוע עצמי. אבל אני לא עוצרת. השעה טובה לחלומות בהקיץ ולתקווה, שאולי מתוך אשליות תום צעירות, עם רוח מרד עדיין, יכול לצמוח עתיד מוצק, המתממש דרך הכוונות הטובות שלי. אז מה, אם יהיו לי מכשולים בדרך.

והרי כשאיכנס לביתי, כשהיה כבר ממש קר בחוץ והשעה תהיה כבר מאד מאוחרת, אתפכח מהזיותיי ואומר לעצמי, אירנה, את תהיי מורה מתחילה כמו כל המורים המתחילים. את תאכלי קש! כשתתחילי לעבוד בבית ספר, תהיי את זו שיעשו לה בית ספר. התלמידים לא יישמעו לך בנקל וההורים שלהם יעשו לך חיים קשים. תצטרכי להשתלב בצוות מורים שתהיי חדשה בו וכל האש הרושפת תופנה אלייך. יהיה עלייך לעבוד תחת ידו של מנהל כזה, עם מצח קשוח שתומך בקרחת נוזפת בהתמדה או אולי תחת ידה של מנהלת כזאת, עם שלוש טבעות על האצבע המורה, אחת על הזרת ועוד שתיים על כל אצבע אחרת, נוצצות זהב וסנוורים, והיא תנהל אותך בקולה החורק פקודות; והכל יעמידו אל מולך את הדרישה להגמיש את ה'אני מאמין' שלך שטיפחת בשעת טרום-קיץ תמימה, הידועה בחסד האוויר הנינוח לפני להט יולי-אוגוסט חונק, לא משחרר. ואת, לכי תגמישי את ה'אני מאמין' הזה שלך, עשוי לב רך ומשמעת ברזל, באולם ספורט מחוסר מכשירים ואמצעים ראויים לשימוש, בעולם הגדול הלוקה בחסר ערכי - גם אם תתיימרי את להיות טלאי למחסור הזה, לא יהיה די בך לכסות כל מה שיש בו קרע ופער. וכאן, אירנה, אמרי לעצמך, שעלייך להיות תמיד מה שאת, לפני שתהיי מורה ולפני שתהיי מורה טובה, אם בכלל תצליחי. כי לא לך לשפוט. עלייך לעשות ולהאמין, גם כשתיגמר לה שעת הכושר לחלום בהקיץ, ולהפוך את הקריירה שלך לאהבה גדולה, ולא את האהבה שלך לקריירה. מה נוראה יכולה להיות האהבה שהפכה לקריירה. כמו זוגיות רבת-שנים שלא צלחה והפכה למעשה שעושים כדי לצאת ידי-חובה, רק לסמן 'וי' תורן ולהגיד, גם זה יש לי. לעומת זאת, קריירה שהופכת לאהבה היא כמו היכרות שהתרחשה לה באקראי וללא משים ונהפכה לחברות אמיצה ומשם לאהבה נועזת. מה נפלא לחיות חיים כאלה, כשכל אשר יעשה לו האדם, יהיה מאהבה כזאת, רבת תעצומות. אם זה זוגיות או קריירה או גידול כלב – תלוי במה שמשתבץ בצמתי החיים.

ומכאן אחזור לויסלבה שימבורסקה ולשיר 'המלחמה', לסוף ולהתחלה. בעיניי, עבודה בחינוך ובהוראה היא כמו סידור של בלגאן גדול. בין אם התרחש הבלגאן אחרי מלחמה כלשהי, או אולי סתם שוכן לו שם מניצני הבריאה, ובין אם שלום מתמשך מדי, שאנן מדי, גרם לבלגאן הזה – עדיין יש לסדר אותו. ומישהו חייב ליטול על עצמו תפקיד זה, להערים על כתפיו ולסדר. בתהליך הסידור צריך לגרור קורה כדי לתמוך בקיר רעוע, להתקין זכוכית חדשה בחלון במקום זו השבורה, לקבע דלת על צריה, שלא תיפול, שלא תחרוק, שתחזיק מעמד כנגד היפתחות חוזרת ונשנית וכנגד מהלומות חזקות אם נעולה היא. כך הוא

התלמיד, כמו כל אדם למעשה, זקוק לתמיכה ברגעים רעועים, זקוק למילה טובה שתסייע לאיחוי שברי נפשו, זקוק לחוזק פנימי לעמוד נגד כל טלטלה בחיים שעלולה להופיע. הייתי אומרת, שהסידור הזה הרבה פחות מרגש מהמלחמה עצמה, לא מרעיש כל כך כמו הדי יצירת אי-סדר, 'לא מצטלם טוב'. תהליך הסידור הוא שגרה אפורה, קשה, מייגעת, ארוכת שנים. כל המצלמות כבר נטשו לצלם משהו מרטיט יותר, כמו בשיר. ורק מי שהפך את הקריירה שלו לאהבה גדולה נותר לעמוד שם, ללא כל צורך בתיעוד ובתיוג, לגרור, לתמוך, להבריג, לאחות, להתקין ולבנות – לטעת התחלה בתום זעקת סוף מתעתעת.

